

DOI: 10.33766/2786-9156.106.1.53-62

УДК: 351.746.1(477)

Шинкар Т. І., доктор юридичних наук, доцент, суддя Восьмого апеляційного адміністративного суду (м. Львів, Україна)

e-mail: shtatyanai@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3252-2167>

ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В ІНТЕРЕСАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЗМІСТ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті розглянуто проблемні питання реалізації Стратегії національної безпеки щодо актуальних загроз в інформаційній сфері, забезпечення досягнення пріоритетів захисту права особи на інформацію та захист персональних даних, рішень суб'єктів забезпечення національної безпеки щодо додаткових заходів обмежувального характеру (санкцій) для фізичних і юридичних осіб у разі порушення законодавства в інформаційній сфері.

У межах аналізу дістала підтвердження концепція можливості обмеження законом права на інформацію в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, як для охорони здоров'я населення та захисту репутації або прав інших людей, так і для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету в неупередженості правосуддя, з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням. Констатовано відсутність достатньої уваги розробці публічно-правових механізмів обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки.

Окремо проаналізовано механізми «обмеження прав і свобод людини та громадянина», «обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки», виділено «конституційно-правовий», «адміністративно-правовий», «господарсько-правовий», «цивільно-правовий», «міжнародно-правовий» механізми обмеження права на інформацію, інші публічно-правові механізми обмеження права на інформацію. Наголошено на необхідності їх дослідження окремо в системах 1) конкретно-індивідуального обмеження права на інформацію; 2) загального обмеження права на інформацію та введення заборони на певний вид інформаційної діяльності, контент певного змісту; 3) контролю обмеження права на інформацію.

Ключові слова: національна безпека, права і свободи людини і громадянина, право на інформацію, обмеження прав і свобод, обмеження права на інформацію.

Постановка проблеми. Забезпечуючи реалізацію Стратегії національної безпеки, Стратегія інформаційної безпеки (у редакції 2021 року) визначила актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, окреслила стратегічні цілі та завдання, що спрямовані на протидію таким загрозам і захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних [1].

Одним із розділів чинної Стратегії інформаційної безпеки є «Механізми реалізації визначеної мети та завдань», який відносить до елементів загального

механізму Раду національної безпеки і оборони України, Кабінет Міністрів України, органи державної влади, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в інформаційній сфері, Міністерство оборони України, сили оборони в межах компетенції, Службу безпеки України, розвідувальні органи України, Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення. Заразом Стратегія вказує на формування й забезпечення функціонування кожним із перелічених суб'єктів власного «механізму», як інструменту реалізації мети та завдань цієї Стратегії. Так Рада національної безпеки і оборони України, відповідно до Конституції України та у встановленому законом порядку, здійснює координацію діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері, зокрема з використанням спроможностей Центру протидії дезінформації [1].

Своєю чергою, з метою реалізації пріоритетів, визначених ще Доктриною інформаційної безпеки України, рішеннями суб'єктів забезпечення національної безпеки, зокрема рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», передбачені додаткові заходи обмежувального характеру (санкції) для фізичних і юридичних осіб у разі порушення законодавства в інформаційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на виняткову важливість і актуальність питання щодо забезпечення національної безпеки, вітчизняна та зарубіжна наука не приділила достатньої уваги розробці публічно-правових механізмів обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, і це вказує на істотні прогалини в чинному законодавстві України.

Попри те, у правовій науковій літературі теоретичного і методологічного спрямування зосереджено чимало ідей та обґрунтованих положень відносно цієї проблематики. Теоретичним аспектам сутності механізму обмеження прав людини і громадянина присвячені праці вітчизняних учених-правознавців, серед яких є: О. Андрієвська, К. Волинка, І. Дахова, Л. Кузенко, Л. Летнянчин, А. Мерник, О. Нестеренко, О. Осинська, М. Савчин, О. Скрипнюк, В. Сорокун, Т. Слінько, С. Шевчук та інші.

Можна на доктринальному й законодавчому рівнях передбачити подальші заходи щодо удосконалення механізмів як реалізації, так й обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки. Вони повинні забезпечити захист інформаційного простору України, з одного боку, та не порушувати конституційне право громадян на інформацію, з іншого. Тому визначення цієї тонкої межі потребує детального вивчення як із боку науковців, так і юристів-практиків.

Формулювання цілей. З огляду на актуальність і значущість проблеми, метою статті є викладення результатів проведеного аналізу змісту публічно-правових механізмів обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки та формулювання на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо їх класифікації.

Виклад основного матеріалу. Загальна декларація прав людини 1948 року, проголошуючи, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, уже в ті часи включала низку прав, які безпосередньо пов'язані з інформаційною сферою в її сучасному тлумаченні. Зокрема, статтею 19 закріплювалося, що кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; має свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати й поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів [2].

Саме з часу проголошення Декларацією невідчужуваності й непорушності прав людини в практичній площині активізувалася дискусія щодо механізмів їх обмеження, опису відповідних випадків у тексті самої Декларації тощо. Зокрема, людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві [2].

Побудоване в суворій відповідності змісту та «духу» Загальної декларації прав людини, законодавство України також вмістило норми щодо вільності і рівності людей у своїй гідності та правах, невідчужуваності та непорушності права і свобод людини (ст. 21 Конституції України), а також права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на свободу світогляду і віросповідання (статті 32, 34, 35 Конституції України).

Що стосується обмежень прав, то не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [3].

Більш детально конституційні засади обмеження права на інформацію зазначені в Законі України «Про інформацію», де вказується, що право на інформацію може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини [4].

Як зрозуміло з проаналізованих нормативно-правових актів, обмеження прав людини передбачено як на міжнародному, так і вітчизняному рівнях. Ви-

значені також загальні підстави такого обмеження, зокрема в інтересах національної безпеки. Незважаючи на це, немає єдиного визначеного правового механізму такого обмеження та його елементів, тому ця проблематика потребує детальнішого вивчення.

Так у юридичній науці застосовуються такі терміни, як «механізм правового регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання», «механізм захисту прав і свобод людини та громадянина», «механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина», «механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина», «конституційно-правовий механізм обмеження прав та свобод людини і громадянина» тощо. Однак поняття «механізм обмеження прав і свобод людини та громадянина», «механізм обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки» вивчено фрагментарно, їх визначень не сформульовано. Щоб глибше зрозуміти термін «механізм обмеження прав та свобод людини і громадянина», слід дослідити його взаємозв'язок із механізмами суміжних явищ. У тлумачному словнику поняття «механізм», з погляду явищ та процесів, розглядається як «внутрішня будова, система чого-небудь» [5, с. 523], із соціально-економічного – це, зокрема, сукупність методичних інструментів, які дають можливість моделювати варіанти прийнятих рішень, розробляти засоби їх аналізу й реалізації, чим підвищують їх обґрунтованість і знижують ризик від упровадження [6, с. 77].

У теорії права правовий механізм визначають як певну конструкцію, яка передбачає дію послідовно організованих юридичних засобів, які дають змогу досягти конкретної юридичної цілі з дотриманням відповідної процедури, кожна ланка якого є самостійним комплексом юридичних засобів [7, с. 13].

Найбільш спорідненими у цій сфері є терміни «конституційно-правовий механізм обмеження прав та свобод людини і громадянина» та «механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина». Так О. Андрієвська конституційно-правовий механізм обмеження прав і свобод людини і громадянина розглядає як складне явище, яке становить систему взаємозв'язаних конституційно-правових засобів та інших складових (цілей, принципів, умов, підстав, форм обмежень), що втілюється в соціально корисній поведінці конкретного суб'єкта конституційно-правових відносин, у діях спеціально уповноважених здійснювати конституційно-правові обмеження суб'єктів, як послідовно здійснюваного комплексного процесу, спрямованого на охорону встановлених Основним законом України цінностей, захист законних інтересів [8, с. 85].

На думку О. Скрипнюка, конституційне обмеження прав і свобод людини, що передбачені Конституцією та законами України, можливе переважно як режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу визначених і гарантованих основним законом прав і свобод в інтересах забезпечення прав інших людей, а також забезпечення національної безпеки і оборони України [9, с. 9].

Характеризуючи підстави та межі обмеження прав людини, з огляду на міжнародні стандарти та національний досвід Республіки Узбекистан, С. Селі-

манова висловила позицію, що держава може втрутитися лише в механізм здійснення основних прав, встановивши порядок їх реалізації та лише в тому випадку, коли це є абсолютно необхідним для суспільної стабільності та безпеки, тобто якщо чия-небудь діяльність може створити загрозу життю суспільства, а також із метою забезпечення реалізації прав інших членів суспільства. Також вона зазначає, що в Конституції Республіки Узбекистан передбачена можливість обмеження прав і свобод людини, зважаючи на потреби захисту як публічних, так і приватних інтересів [10].

Під механізмом забезпечення прав і свобод О. Негодченко розуміє систему способів і факторів, що забезпечують необхідні умови реалізації та захисту всіх основних прав і свобод людини [11, с. 16].

К. Волинка визначає механізм забезпечення прав і свобод особи як єдине, цілісне і якісно самостійне явище правової системи, що є комплексом взаємопов'язаних і взаємодіючих юридичних передумов, нормативних засобів та загальносоціальних умов, які створюють належні юридичні і фактичні можливості для повноцінного здійснення кожним своїх прав і свобод [12, с. 3-4].

Також механізм обмеження прав та свобод людини і громадянина тісно пов'язаний із механізмом правового регулювання, який є обов'язковою умовою його функціонування. Їх правовий зв'язок полягає в тому, що механізм правового регулювання і механізм обмежень прав та свобод людини і громадянина передбачають вплив юридичних норм на правовідносини щодо виникнення і меж здійснення людиною та громадянином своїх прав і свобод.

Враховуючи викладене, можна визначити обмеження прав і свобод людини і громадянина як передбачений законодавством режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу визначених і гарантованих державою прав і свобод людини і громадянина, який здійснюється спеціально уповноваженими на це суб'єктами в інтересах забезпечення прав інших людей, а також національної безпеки.

Оскільки предметом дослідження є механізм обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, таке визначення слід уточнити в контексті розгляду «національної безпеки», як базової категорії. Національна безпека України визначається Законом України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [13]. Сутність і характеристики загроз, а отже, і вихідні дані для визначення «механізму» та його «елементів», містять документи стратегічного планування у сфері національної безпеки, зокрема Стратегію національної безпеки. Указане дає змогу припустити, що механізм обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки насамперед охоплює, одночасно з окремими суб'єктами обмеження (як елементами механізму), основну умову власного існування – передбачений законодавством режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу права людини і громадянина на інформацію, яке

здійснюється вказаними спеціально уповноваженими на це суб'єктами (елементами), з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз.

Характерним для правового механізму обмеження прав і свобод людини і громадянина є додержання таких принципів, як законність, справедливість, пропорційність і об'єктивність, яка полягає в додержанні балансу інтересів осіб і суспільства в цілому. Обмеження прав і свобод людини і громадянина передбачає не порушення прав і свобод людини і громадянина, а лише зменшення обсягу наданих прав і свобод.

У зв'язку з різноманітністю визначення правових механізмів, є декілька підходів до його структурних елементів.

О. Негодченко до елементів механізму забезпечення прав і свобод включає: правові засоби; організаційні форми та методи діяльності відповідних державних органів, спрямовані на створення необхідних умов для реалізації прав і свобод людини; їх безпосередню охорону та захист [11, с. 16].

К. Волинка до елементів механізму забезпечення прав і свобод особи зараховує: юридичні передумови забезпечення прав і свобод (правовий статус особи); нормативно-правові засоби забезпечення прав і свобод (юридичні гарантії); загальносоціальні умови реалізації, охорони і захисту прав і свобод особи (фактичне соціальне макросередовище, у якому здійснюється забезпечення прав і свобод) [12, с. 3-4].

Ю. Швець, як складові механізму конституційно-правового захисту прав на охорону здоров'я, виокремлює й об'єкт (правомочності), суб'єкти (органи державної влади, інститути громадянського суспільства), підстави (юридичні, фактичні), принципи (загальні, спеціальні), форми (судові та не судові). Науковець здійснює аналіз лише двох елементів: 1) нормативної основи (сукупність правових заходів); 2) інституційного, організаційного елементів (структура та діяльність відповідних органів) [14, с. 27].

С. Шило визначає, що в структурі механізму забезпечення прав людини інтегруються: а) праворегуючі, правоохоронні механізми; б) механізми вирішення конфліктів; в) ідентифікаційні, інформаційні, організаційні, акційні елементи, що з'єднуються для процедурно-правової регламентації поведінки і правового виховання осіб задля задоволення законних прав та інтересів людей. Це виявляється в діях громадян, їхній участі в громадських об'єднаннях, правозахисних неурядових організаціях, виборах й інших різновидах впливів на органи державної влади і місцевого самоврядування [15, с. 271].

Таким чином, для більш широкого визначення механізму обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, потребують вивчення такі його сукупності елементів, як організаційно-правова та нормативно-правова. Водночас нормативно-правова складова охоплює нормативно-правові акти міжнародного та національного рівня, які обмежують право особи на інформацію, а організаційно-правова – систему державних і недержавних органів, що мають повноваження встановлення обмеження права особи на інформацію й право

безпосередньо застосовувати відповідні правові форми, засоби та методи обмеження.

Також, ураховуючи, що інститут обмеження права є загалом міжгалузевим й охоплює норми конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного, господарського, інших галузей права, а організаційно-правові засади обмеження прав людини і громадянина також закріплено нормами різних галузей права, то слід говорити в множині про існування механізмів обмеження відповідних прав людини і громадянина, зокрема механізмів обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки. Відповідно, доречним виглядає й припущення щодо відокремлення такої правової категорії, як «правові механізми обмеження права на інформацію», що регулюються нормами різних галузей права.

Убачається, що в інформаційно-правовій сфері такими механізмами є: адміністративно-правовий механізм обмеження права на інформацію; господарсько-правовий механізм обмеження права на інформацію; цивільно-правовий механізм обмеження права на інформацію; міжнародно-правовий механізм обмеження права на інформацію; інші публічно-правові механізми обмеження права на інформацію.

Після прийняття Закону України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року та низки указів Президента України щодо їх безпосереднього запровадження, зокрема Указу Президента № 203/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»», можна вести мову щодо практики окремого застосування кожного з перелічених механізмів, а також необхідності їх комплексного застосування в інтересах національної безпеки з метою досягнення мультиплікаційного ефекту впливу держави на інформаційну сферу в інтересах національної безпеки.

Висновки. Суб'єкти забезпечення національної безпеки як інструмент реалізації мети та завдань відповідної Стратегії застосовують механістичний підхід до обмеження прав і свобод людини і громадянина як на міжнародному, так і вітчизняному рівнях.

Механізми обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки охоплюють, одночасно з окремими суб'єктами обмеження (як елементами механізму), основну умову власного існування – передбачений законодавством режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу права людини і громадянина на інформацію, яке здійснюється вказаними спеціально уповноваженими на це суб'єктами (елементами), з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз.

Подальші наукові дослідження доцільно здійснювати, удосконалюючи в практичній площині перелічені публічно-правові механізми обмеження, а також їх елементи, насамперед, у системах 1) конкретно-індивідуального обмеження права на інформацію; 2) загального обмеження права на інформацію та

введення заборони на певний вид інформаційної діяльності, контент певного змісту; 3) контролю обмеження права на інформацію.

Використані джерела:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: *Указ Президента України* від 28.12.2021 № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>. (дата звернення: 30.03.2024)
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text. (дата звернення: 30.03.2024)
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 30.03.2024)
4. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. (дата звернення: 30.03.2024)
5. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2002. 1442 с.
6. Інвестиційний клімат в Україні / за ред. П. І. Гайдуцького. Київ : Нора-друк, 2002. С. 77–78.
7. Тараконич Т. І. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права, особливості взаємодії. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. С. 12-18. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34626/02-Tarakhonich.pdf?Sequence=1>.
8. Андрієвська О. В. Про конституційно-правовий механізм обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Альманах права. Право і прогрес: складові забезпечення в сучасних умовах*. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. Вип. 7. С. 83–86.
9. Скрипнюк О. В. Конституційно-правове регулювання обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Публічне право*. 2011. № 3. С. 5–11.
10. Selimanova, S. Inson huquqlarini cheklash asoslari va chegaralari: xalqaro standartlar va milliy tajriba. *Xalq so'zi, 2022 yil 21 iyul*. URL : <https://xs.uz/uz/post/osnovaniya-i-predely-ogranicheniya-prav-cheloveka-mezhdunarodnye-standarty-i-natsional-puj-oryt>.
11. Негодченко О. В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07 ; Нац. Ун-т внутр. справ. Харків, 2004. 39 с.
12. Волинка К. Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи : питання теорії і практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / НАН України: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2000. 18 с.
13. Про національну безпеку України Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. (дата звернення: 30.03.2024)
14. Швець Ю. Ю. Основні елементи механізму реалізації конституційного права особи на охорону здоров'я. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2018. Том 29(68). № 1. С. 26–30.

15. Шило С. М. Механізм захисту прав і свобод людини і громадянина як гарантія забезпечення законності та дисципліни в діяльності органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2013. Вип. 22. Ч. I. Т. 2. С. 269-273. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspsui/bitstream/lib/16582/1/>.

References:

1. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 roku "Pro Stratehiuu informatsiinoi bezpeky": Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28.12.2021 № 685/2021. (2021) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>. [in Ukrainian].
2. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10.12.1948. (1948) N. p. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text. [in Ukrainian].
3. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. (1996) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian].
4. Pro informatsiuu : Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 roku № 2657-XII. (1992) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. [in Ukrainian].
5. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy (2002) / uklad. i hol. V. T. Busel (Ed.). Kyiv; Irpin: Perun. [in Ukrainian].
6. Investytsiinyi klimat v Ukraini (2002) / za red. P. I. Haidutskyi (Ed.). Kyiv : Nora-druk, 77–78. [in Ukrainian].
7. Tarakhonych, T. I. (2010) Mekhanizm dii prava, mekhanizm pravovoho rehuliuвання, mekhanizm realizatsii prava, osoblyvosti vzaiemodii. *Derzhava i pravo - State and Law, issue 50, 12-18*. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34626/02-Tarakhonych.pdf?sequence=1>. [in Ukrainian].
8. Andrievska, O. V. (2016) Pro konstytutsiino-pravovy mekhanizm obmezhenia prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini. *Almanakh prava. Pravo i prohres : skladovi zabezpechennia v suchasnykh umovakhm - Almanac of Law. Law and Progress: Components of Ensuring in Modern Conditions. issue 7, 83–86*. Kyiv : In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
9. Skrypniuk, O. V. (2011) Konstytutsiino-pravove rehuliuвання obmezhenia prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini. *Publichne pravo – Public law, 3, 5-11*. [in Ukrainian].
10. Selimanova, S. Inson huquqlarini cheklash asoslari va chegaralari: xalqaro standartlar va milliy tajriba. *Xalq so'zi. 2022 yil 21 iyul*. (2022) N. p. URL : <https://xs.uz/uz/post/osnovaniya-i-predely-ogranicheniya-prav-cheloveka-mezhdunarodnye-standar-ty-i-natsionalnyj-opyt>. [in Uzbek].
11. Nehodchenko, O. V. (2004) Zabezpechennia prav i svobod liudyny orhanamy vnutrishnikh sprav: orhanizatsiino-pravovi zasady. *Extended of candidate's thesis.; Nats. Un-t vnutr. sprav. Kharkiv*. [in Ukrainian].
12. Volynka, K. H. (2000) Mekhanizm zabezpechennia prav i svobod osoby : pytanntia teorii i praktyky. *Extended of candidate's thesis*. NAN Ukrainy: I-n-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho. Kyiv. [in Ukrainian].
13. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII. (2018) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. [in Ukrainian].
14. Shvets, Yu. Yu. (2018) Osnovni elementy mekhanizmu realizatsii konstytutsiinoho prava osoby na okhoronu zdorov'ia. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho uniwersytetu*

imeni V. I. Vernadskoho. Seriya : Yurydychni nauky – Scientific notes of Tavrii National University named after V. I. Vernadskyi. Series: Legal sciences, vol. 29(68), 1, 26–30. [in Ukrainian].

15. Shylo, S. M. (2013) Mekhanizm zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna yak harantia zabezpechennia zakonnosti ta dystsyplyny v diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya PRAVO. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University.. Series PRAVO, issue 22, part I, vol. 2, pp. 269-273. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16582/1/>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.04.2024

Shinkar T., Doctor of Law, Associate Professor, Judge of the Eighth Appeal Administrative Court (Lviv, Ukraine)

PUBLIC-LEGAL MECHANISMS OF RIGHT LIMITATION FOR INFORMATION IN THE INTERESTS OF NATIONAL SECURITY: CONTENTS AND CLASSIFICATION

The article examines the problematic issues of implementing the National Security Strategy with regard to current threats in the information sphere, ensuring the achievement of the priorities for protecting the right to information and personal data protection, and decisions of the national security entities on additional restrictive measures (sanctions) for individuals and legal entities in case of violation of legislation in the information sphere.

The analysis confirmed the concept of the possibility of limiting the right to information by law in the interests of national security, territorial integrity or public order, to prevent riots or criminal offenses, to protect public health, to protect the reputation or rights of others, to prevent the disclosure of information received in confidence, or to maintain the authority and impartiality of justice. The author notes that insufficient attention is paid to the development of public law mechanisms for restricting the right to information in the interests of national security.

The author separately analyzes the mechanisms of "restriction of human and civil rights and freedoms", "restriction of the right to information in the interests of national security", and identifies "constitutional and legal", "administrative and legal", "economic and legal", "civil and legal", "international and legal" mechanisms of restriction of the right to information, and other public and legal mechanisms of restriction of the right to information. The author emphasizes the need to study them separately in the systems of: specific and individual restriction of the right to information; general restriction of the right to information and introduction of a ban on a certain type of information activity, content of a certain content; control of restriction of the right to information.

Keywords: national security, human and civil rights and freedoms, right to information, restriction of rights and freedoms, restriction of the right to information.